

5. VE 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMEN VE OKUL KAVRAMLARINA İLİŞKİN ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Fehime Nihal Kuyumcu
İstanbul Üniversitesi
nihal.kuyumcu@istanbul.edu.tr

Araş. Gör. Dr. İsmail Özşarı
İstanbul Üniversitesi
ismailozsari@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin “öğretmen” ve “okul” kavramlarına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemek ve analiz etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu Batman ve İstanbul ilindeki üç devlet okulunda öğrenim gören 111’i kız, 119’u erkek toplam 230 beşinci ve altıncı sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında “Okul ...’a benzer çünkü ...” ve “Öğretmen ...’a benzer çünkü ...” ibarelerinin yer aldığı formlar kullanılmıştır. Araştırmada olgu bilim deseni kullanılmış ve veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin “okul” kavramına ilişkin çoğunluğunun olumlu, somut ve cansız; “öğretmen” kavramına ilişkin ise olumlu, somut ve canlı metaforlar ürettikleri görülmüştür. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre okul kavramını baskıcı bir ortam olarak algılamaları yönünde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Okul, öğretmen, algı, metafor.

AN EVALUATION OF THE 5. AND 6. GRADE STUDENTS’ PERCEPTIONS ON THE CONCEPTS OF TEACHER AND SCHOOL

Abstract

The purpose of the study is to identify and analyze the secondary school students’ perceptions over the concepts of “teacher” and “school” through metaphors. The study is comprised of 230 students 111 female and 119 male, studying at 3 state schools in Batman and İstanbul provinces at 5th and 6th grades. In collecting the data of the research, forms are used, in which complete-the-sentence statements such as “School is similar to ... because ...”, and “... Teacher is similar to ... because ...” are given. Phenomenology research design is applied for the study and the data are analyzed using content analysis technique. The findings of the research reveal that the majority of the students produce positive, concrete and inanimate metaphors for the concept of “school”; and positive, concrete and vivid metaphors for the “teacher” concept. The research findings also reveal that there is a significant difference that when compared to the female students male students perceive school as a repressive environment.

Keywords: School, teacher, perception, metaphor

GİRİŞ

Baş döndürücü bir hızla teknolojinin ilerlediği ve kolay ulaşılır olduğu günümüz dünyasında bu hızdan, biz yetişkinlerden daha çok çocuklarımızın etkilendiği bir gerçek. Çocuklar sıradan bir cep telefonunun bile birçok olanaklar sunduğu, televizyon, internet, tablet bilgisayarlarla çevrili ve küreselleşmenin bütün etkilerine tanık oldukları bir dünyada yaşıyorlar ve bu dünyanın yarattığı sanal ortamı paylaşıyorlar.

Her makine, bir düşünce ya da düşünceler birikimidir ve toplumsal ihtiyaçlardan doğar. Her yeni buluş, her yeni alet içinden çıktığı toplumun yapısını yeniden üreterek değiştirir, dönüştürür (Postman, 1995: 36). Mc Luhan (2001) fonetik alfabe ile başlayan ve matbaanın icadıyla devam eden süreçte, insanlığın birçok açılardan değişime uğradığını ve fonetik alfabenin insanı kulağın büyüdüğü dünyasından, tarafsız görsel dünyaya taşıdığından söz eder. Teknolojik yayılmadan kaynaklanan, yetiler arasındaki bölünme ya da duylardan birinin daha az kullanımı kültür başkalaşımının temelini oluşturur. İster alfabe, ister radyo, yeni bir teknolojinin başlangıcını yaşayanlar en belirgin tepkileri gösterirler. Çünkü göz ya da kulağın teknolojik genişlemesinin hemen ortaya çıkardığı yeni duysal oranlar, insanlara yepyeni bir dünya sunar. Harfler gibi araçların da içselleştirilmesi, duysalımız arasındaki oranı değiştirir ve zihinsel süreçleri farklılaştırır. Dünya, büyük bir İskenderiye kütüphanesine doğru evrilecek yerde, çocuklar için bilim-kurgu ürünlerinde olduğu gibi bir bilgisayara, elektronik bir beyne dönüşmüştür ve dönüşmeye devam etmektedir. Sonuç olarak okumaktan çok seyredilen bir dünyada, büyük bir hız içinde ve büyük bir görüntü bombardımanı altında yaşıyoruz.

Diğer yandan çocuk doğduğu andan itibaren çevresinden etkilenerek, gelişimini sürdürür ve tamamlar. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim dönemi, çocuğun çevresinden en çok etkilendiği dönemdir; çocuğu etkileyen sosyal ve çevresel faktörler onun fiziksel ve zihinsel ve kişilik gelişimini de doğru orantılı olarak etkiler. Çoğu zaman vaktinin büyük bir kısmını okulda geçirdiği 6-12 yaş arasındaki dönemde çocukların fiziksel, motor ve bilişsel gelişimleri ve sosyal becerileri artarak onların daha bağımsız olmalarına yardım eder (Ömeroğlu ve Ulutaş, 2007: 15). Freud, kişilik gelişiminde erken çocukluk yıllarındaki yaşantılarının önemine değinerek bu dönemin normal süreçte devam etmesi için gelişimin her döneminde bireyin temel ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğini ifade eder. Freud kuramını daha çok kişinin cinsel gelişimi ile ilişkilendirir ve kişilik gelişiminin 6 yaş civarında şekillendiğini ileri sürer. Ericson ise kişilik gelişimini kişinin sosyal gelişimi ile ilişkilendirerek yaşamı boyunca devam ettiğini söyler (Gander ve Gardiner, 1995).

Çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevre, ailesi ile olumlu, sağlıklı ve güçlü bir duygusal bağ kurması, başkalarından yakınlık bekleme eğilimi ve bireyin kendisini güvende hissetmesi açısından önemli bir noktadır. Yaşamın erken dönemlerinde belirlenmeye başlayan ve süreklilik gösterdiği düşünülen bağlanma, kişinin diğer insanlarla ilişki kurma biçimini şekillendirmesi açısından önemlidir. İlkokula başlayan bir çocuğun ailesinden, evinden sonra karşılaştığı öğretmeni, arkadaşları ile kurduğu iletişim, duyduğu güven onun akademik başarısını etkilediği kadar kişilik gelişiminde de olumlu yönde etkili olacaktır. Öğretmenini annesinden sonra gördüğü ikinci önemli kişi olarak anne gibi görmesi kaynaklara göre olumlu karşılanmaktadır. Bağlanma ile ilgili ilk araştırmaları John Bowlby ve arkadaşları yapmışlardır. Bowlby 'e göre anne ve çocuklar arasında kurulan güvenli bir bağlanma ilişkisi çocuğa sağlıklı psikolojik gelişim olanağı sağlar. Bowlby, yanlış gelişmiş ya da dönem dönem kesintilere uğramış bağlanma ilişkilerinin kişilik problemlerine ve zihinsel hastalıklara yol açacağını iddia eder (Bretherton, 1992: 28'den aktaran Özdemir ve diğ., 2012). Bağlanma kuramına göre insan hayatı için bağlanmanın üç temel işlevi vardır; dünyayı keşfederken geri dönebilecek güvenli bir liman olma, fiziksel gereksinimleri karşılama, hayata dair bir güvenlik duygusu geliştirebilme şansı (Bildik ve Özbaran, 2006). Bowlby, bu gereksinimler yeterli düzeyde karşılanmadığı takdirde, çocukta oluşan özbenlik algısıyla bağlantılı olarak patoloji gelişebileceğini öne sürer (Tüzün ve Sayar, 2006).

Eğitim, toplumun var olma sürecinde bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın en temel yapı taşlarını oluşturur. Özellikle temel eğitim, bireyi yaşama hazırlayan, bireyin toplumla uyumunu sağlayan, gelecekle birey arasında bir köprü görevi yapan en önemli unsurlar arasındadır (Durmuşçelebi ve Bilgili, 2014: 603). Temel eğitim, her yurttaşın yaşamında karşılaştığı ve karşılaşacağı kişisel, toplumsal sorunlarını çözmede; toplumun değerlerine, felsefelerine uyum sağlamada; üretken ve tutumlu olmada temel yeterlikleri, alışkanlıkları kazandıran bir eğitimidir (Adem, 2001'den aktaran Durmuşçelebi ve Bilgili, 2014). Ancak iyi bir temel eğitim sayesinde birey, yaşamına anlam katar, mutlu ve huzurlu olabilir, geleceğin inşasında mutlu, refah düzeyi ve yaşam standartları yüksek toplumlar oluşabilir.

Eğitim sisteminin başlıca öğelerini, öğrenciler, öğretmenler, eğitim programları, yöneticiler, eğitim uzmanları, eğitim teknolojisi, fiziki ve finansal kaynaklar oluşturmaktadır. Bunlar içinde öğrencinin doğrudan ilişkide olduğu öğretmen en temel öğedir. Eğitimin niteliği ve kalitesi de büyük ölçüde öğretmenlerin niteliğiyle doğru orantılıdır. Bu bakımdan eğitim sistemi içinde görev alacak öğretmenlerin, gerek hizmet öncesinde, gerekse

hizmet içinde, iyi bir biçimde yetiştirilmesi, eğitim hizmetlerinin kalitesi yönünden önem taşır (Şişman, 2007: 189).

Bu kuramlar ve bilgiler ışığında çocuğun ailesiyle, arkadaşlarıyla okulu ve öğretmenleriyle kurduğu iletişim biçiminin onun gelecekteki yaşamını da etkileyeceğini söylemek mümkündür.

Hızla değişen ve gelişen dünyada, Milli Eğitim sistemi içinde okullar, bu beklentileri ne kadar karşılıyor? Sistem, bir yandan çocuğun kişisel gelişimini dikkate alacak, teknolojinin yeniden ürettiği çocuklar için programlar oluşturacak ve fiziksel koşulları çağın gereklerine göre düzenleyecek; diğer yandan hizmet içi eğitimlerle bu kadar kısa sürede değişen çocukluğun karşısında öğretmenlik mesleğini yeniden inşa edecek. Çoğunlukla zorlu yaşam koşulları ve ekonomik sorunlar arasında sıkışmış eğitimci, fırsat eşitliği konusunda ciddi kaygıları olan veliler ve giderek her yıl getirilen yeni düzenlemelerle yap-boz tahtasına dönüştürülen Milli Eğitim politikalarının ciddi anlamda sorgulanması, öz eleştiri getirilmesi kaçınılmazdır. Bütün bu sorunların karşısında çocuk zincirini hangi halkasını oluşturduğu sorgulanmalı ve geleceğin inşasında öğrencilerin okula ve öğretmenlere yüklediği anlam araştırılmalıdır.

Metafor Türk Dil Kurumu sözlüğünde mecaz olarak açıklanmaktadır. Mecazın karşılığına baktığımızda ise “bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan sözler” olarak ifade edilmektedir. Ancak görülüyor ki “gerçek anlamından başka anlamda kullanılan derken”, kullanılan sözcükler kavramlar gönderme alanları bağlamında olumlu ya da olumsuz olarak bilgi ve benzetmede bir pekiştirici görevi görmektedir. Bu yönüyle kullanılan metaforlar aslında bizim kişisel deneyimlerimize de dayanır (Lakoff, 1992: 200). Metaforlar, bireylerin kişisel tecrübelerine anlam vermeleri bakımından, aynı zamanda, tecrübelerin de dilidir (Miller, 1987’den aktaran Saban, 2004).

Diğer yandan, İngilizce “metaphor” sözcüğüne karşılık gelen ve Türkçe’de mecaz, benzetme, eğretilme gibi farklı kavramların yerine kullanılan metafor, son dönemlerde nitel araştırmaların en önemli veri toplama araçlarından birini oluşturmaktadır. Metafor, dilin sembolik amaçlı kullanımına bağlı olarak bir kavram veya durumu başka bir kavramla, bir durumla ifade etme biçiminde tanımlanabilir. Metaforlar üzerine, sosyal bilimlerin değişik disiplinlerinde 1980’lerden beri çok sayıda araştırma yapılmıştır. Araştırmaların bir kısmı eğitim ile ilgilidir. Eğitimde metaforlardan planlama, eğitim programı geliştirme, öğrenmeyi teşvik etme ve yaratıcı düşünceyi geliştirmede yararlanılabilir. Ayrıca öğretmen ve öğretmen adaylarının mesleki algılarını belirlemede de metaforlardan yararlanılmaktadır (Kösterelioglu ve Aydın, 2014).

Dil ile düşüncelerimizi ifade ederiz ve bu ifade sürecinde dile getirdiğimiz mecazlar (metaforlar) bizim ifade etmekte güçlük çektiğimiz anlamları da açıklaması açısından önemlidir. Metaforlar (benzetmeler, eğretilmeler, istiareler, mecazlar) olayların oluşumu ve işleyişi hakkında düşüncelerimizi yapılandıran, yönlendiren ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biridir (Saban, 2004).

Metaforların genellikle günlük hayatta kullandığımız dili sadece süslemeye yönelik bir söz sanatından ibaret oldukları düşünülür ancak onların insan hayatındaki önemi bundan çok daha fazlasını kapsar. Metafor kullanımı, genel olarak dünyayı kavrayışımıza sinen bir düşünce biçimi ve bir görme biçimi anlamına gelir.(Morgan, 1998’den aktaran Öztürk, 2007).

Metaforlar günümüzde, bir söz sanatı olarak bilinmekle birlikte, metafor kullanımı genel anlamda insanların dünyayı kavrayışına yardım eden bir düşünme ve görme biçimi anlamına gelmektedir. Bilimsel araştırmaların sonuçlarına göre metaforik düşünme biçimi, dil ve bilim üzerinde olduğu kadar, insanın günlük yaşamında kendini ifade edişi üzerinde de biçimlendirici bir etki yapmaktadır (Morgan, 1998’den aktaran Saban, 2004).

Bununla birlikte metafor, soyut düşünmenin ve soyut olayları kavramanın arkasındaki başlıca mekanizmadır. Metaforları sadece dolaylı anlatımı hedefleyen sözel ifadeler olarak gören geleneksel bakış açısının aksine; çağdaş yaklaşımlar metaforları kavramsal sistemin önemli ve bütünleyici bir parçası olarak görmektedirler. Mecazlı anlatım biçimi metaforlara şiirsel bir görünüm verse de, bu şiirsel anlatım ham sübjektif duygulara değil, aksine insanın gerçeklerinden etkili bir bileşene karşılık gelmektedir. Bu yönüyle metaforlar, psikolojik danışmanların, danışanın içsel dünyasına daha çabuk etkili bir biçimde girmesini sağlayarak terapist-danışan

işbirliğini hızlandırıp kuvvetlendiren terapötik araçlar olarak (Kararımk ve Güloğlu, 2012) psikolojik yardım süreçlerindeki yerini almıştır.

Terapötik diyalogun parçası olan metaforlar öznel gerçekliği doğrudan yansıttığı için yapılandırmacı yaklaşımlar içinde önem kazanmıştır. Yaşantılardan kazanılan kişiye özgü bilgiler metaforlar aracılığıyla soyut olarak kavramsal sisteme yerleştirilir. Kavramsal metafor sistemi çoğunlukla bilinçdışında otomatik olarak oluşur ve birey dili kullandığı gibi farkına varmadan kavramsal metafor sistemini kullanır. Freud ve Jung'dan beri psikolojik danışmada metaforik dil kullanımı terapötik değeri olan önemli bir araç olarak görülmektedir. Danışanın kendini açmasını kolaylaştıran metaforlar zenginleştirici bir öğrenme kaynağı olarak terapötik çalışma uyumunu geliştirir ve işbirliğini destekler (Piştov ve Şanlı, 2013).

Dil ve düşünme ilişkisi her zaman üstünde düşünülen, araştırılan konular olmuştur. Dil, literal dil ve non-literal dil olarak basitçe ikiye ayrılabilir. Literal dil, düz dil bir söz diziminin doğrudan ifade ettiği ilk anlamı için kullanılırken, non- literal/figüratif dil içerdiği söz diziminin ötesinde farklı anlamları ifade eden dil yapılarına karşılık gelir. Felsefe, psikoloji, linguistik, kognitif bilim ve sinirbilim gibi pek çok alan non-literal dil ile ilgilenmiştir. Ancak non-literal dil ile ilgili olan çalışmaların önemli bir kısmı günümüzde metafor üzerinden yürütülmektedir (Lakoff, 1992'den aktaran Hanoğlu, 2015).

Dilin ve sözcüklerin yetersiz kaldığı durumlarda bireylerin iç dünyalarına ait duygu ve düşüncelerin anlamı metaforlar aracılığıyla dış dünyaya taşınmaktadır. Metafor soyut düşünmenin ve soyut olayları kavramanın arkasındaki başlıca mekanizmadır. Metaforları sadece dolaylı anlatımı hedefleyen sözel ifadeler olarak gören geleneksel bakış açısının aksine, çağdaş yaklaşımlar metaforları kavramsal sistemin önemli ve bütünlüycü bir parçası olarak görmektedirler.

İnsanı anlamının ve yaşantının ayrılmaz bir parçası olarak görülen kavramsal metaforlar düşünme, mantıksal çıkarsama, yorumlama, hayal etme, akıl yürütme gibi bilişsel etkinliklerle yakından ilgilidir (Lakoff ve Johnson, 1980'den aktaran Kararımk ve Güloğlu, 2012: 212).

Elimizde bulunan tüm bu verilerden hareket ederek hızla gelişmekte olan dünyamızda öğrenciler okul ve öğretmen kavramlarını nasıl algılamaktalar? Bu algılarını metaforlar yoluyla ortaya çıkarabilir miyiz? Bu noktadan hareket ederek araştırmanın amacı,

- Ortaokul beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin “öğretmen” ve “okul” kavramlarına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
- Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?
- Okul ve öğretmen kavramlarına ilişkin üretilen metaforların kategorileri, cinsiyete ve sınıf (5. ve 6. sınıf) değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırmada, 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin okul ve öğretmen kavramlarına ilişkin metaforlarını belirleyebilmek için nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu biliminde, farkında olunan fakat tam olarak da kavranamayan olguların ayrıntılı ve derinlemesine anlaşılmasına odaklanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013'ten aktaran Ogurlu, Öpengin ve Hızlı, 2015). Araştırmanın deseni araştırmanın doğasına uygun olarak belirlenmiş ve uygulanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada çalışma grubu elverişli örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Batman ve İstanbul ilindeki üç devlet okulunda öğrenim gören 111'i kız, 119'u erkek olmak üzere toplam 230 tane beşinci ve altıncı sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Öğrencilerin okul ve öğretmen kavramına ilişkin algılarını incelemek için; 'Okul benzer, çünkü' ve 'Öğretmen..... benzer, çünkü' cümlelerini tamamlamaları istenmiştir. Yarı yapılandırılmış olarak

verilen bu türlü ifadeler metafor araştırmalarında veri toplama aracı olarak sıkça kullanılmıştır (Saban, 2004, 2008, 2009 ve Inbar, 1996'dan aktaran Ogurlu ve diğ., 2015).

Öğrencilere yukarıdaki ifadelerin yazılı olduğu boş bir form verilmiş ve öğrencilerden doldurmaları istenmiştir. Yönerge olarak öğretmen ve okul kavramları onlar için ne ifade ediyorsa o şekilde ifade etmeleri istenmiştir.

Verilerin Analiz Edilmesi ve Yorumlanması

Bu araştırmada verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizine göre birbirine benzer olan veriler, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmekte ve bunlar anlaşılır biçimde organize edilerek yorumlanmaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2012). Bu verilerin yorumlanması ve kavramların bir araya getirilmesi içerikte yer alan katılımcılara ait verilere göre değişkenlik göstermektedir.

Araştırmada 230 adet öğrenciye ait formlar incelenmiş ve aralarından 7 tane öğrenciye ait formda eksikler bulunduğu için bu 7 öğrenci elenerek, 223 öğrenci üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Öğrencilerin okul ve öğretmen kavramlarına yönelik geliştirdikleri metaforların analizi ve yorumlanması dört basamakta gerçekleştirilmiştir.

(a) Uygulama basamağı

Bu süreçte literatür çalışmaları ışığında formlar hazırlanmış ve sınıf öğretmenleri tarafından öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği açısından mümkün olduğunca öğrencilere yönlendirici açıklamalar yerine sadece formda yer alan ifadelerin onlar için ne anlama geldiğini düşünerek doldurmaları istenmiştir.

(b) Metaforları derleme basamağı

Formlar öğrenciler tarafından doldurulduktan sonra öğrencilerin ürettikleri tüm metaforlar cinsiyet ve sınıf değişkenine göre kodlanarak derlenmiştir. Metaforların sayıları belirlenirken Microsoft Excel Office programından yararlanılmış ve aynı metaforlar, benzer metaforlar, farklı metaforlar birbirinden ayıklanmıştır.

(c) Kavramsal kategori geliştirme basamağı

Bu aşamada okul kavramı ve öğretmen kavramına ilişkin üretilen metaforlar ortak özelliklerine göre kategorilere ayrılmıştır. Kategorilere ayrılırken öğrencilerin formlarında yer alan "çünkü" ibaresinden sonraki açıklamalar da dikkate alınmıştır. Örneğin bazı metaforlar kavram olarak olumlu izlenim oluştursa da öğrencinin açıklamasından aslında olumsuz bir anlamda kullandığı görülmektedir.

İlk etapta sayıca fazla olan kategoriler birbiriyle örtüşen noktalardan hareket ederek aynı çatı altında toplanmış ve okul kavramı için de öğretmen kavramı için de 6 adet farklı kategori belirlenmiştir. Bu aşamanın sonunda her metafor net olarak bir kategoriye yerleştirilmiştir.

(d) Geçerlik ve güvenilirliği sağlama basamağı

Kategoriler ve kategorilere ait kavramlar araştırmacılar tarafından belirlendikten sonra çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği açısından farklı uzman görüşüne de başvurulmuştur. Uzman görüşü sonrası okul kavramı için 4 adet, öğretmen kavramı için ise 5 adet metaforun farklı kategorilerde olabileceği görülmüştür. Metafor araştırmaları ele alındığında genel olarak kabul gören Miles ve Huberman'ın formülü (Güvenirlilik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı X 100) uygulanmaktadır. Okul kavramı için: 64 Metafor (4 görüş ayrılığı): $60 / 60+4 \times 100 = \% 93.75$ ve öğretmen kavramı için: 70 metafor (5 görüş ayrılığı) : $65 / 65+5 \times 100 = \% 92.85$ olarak hesaplanmıştır. Bu değerlerin güvenilirlik açısından % 90 üzerinde olması beklenmektedir ve elde edilen değerler çalışmanın güvenilir olduğu göstermektedir.

Çalışmada kullanılan formlardan elde edilen metaforların derlenmesi, kategorilere ayrılması ve geçerlik-güvenirlilik çalışmalarının tamamlanmasından sonra elde edilen veriler; cinsiyet ve sınıf (5.-6. Sınıf) değişkenine; ve metaforların soyut-somut, olumlu-olumsuz ve canlı-cansız oluşlarına göre kategorilere ayrılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde öğrencilerin okul ve öğretmenlere ilişkin ürettikleri metaforlara ait veriler tablolar halinde sunulmuştur. Çalışma grubunun cinsiyet, il ve sınıf değişkenine göre yüzdelik frekans tabloları; okul ve öğretmen kavramının öğrenci algılarına göre olumlu-olumsuz, canlı-cansız ve soyut-somut oluşlarına göre oluşan yüzdelik frekans tabloları; okul ve öğretmen kavramına ilişkin kategorilerin frekans ve yüzde değerleri ve kategorilere ait öğrencilerin yanıtlarından örnekler verilmiştir. Son bölümde ise bu kavramlara ait metaforların kategorilerine ilişkin sınıf veya cinsiyet değişkenine göre farklılık oluşup oluşmadığına dair bulgular verilmiştir.

Frekans ve Yüzde Tabloları

Tablo 1: İl Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Batman	104	46,6	46,6	46,6
İstanbul	119	53,4	53,4	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Tablo 1’de görüldüğü gibi, çalışma grubu öğrencileri 104’ü (%46,6) Batman ve 119’u (%53,4) İstanbul illerinden olmak üzere toplam 223 öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 2: Sınıf Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
5. Sınıf	137	61,4	61,4	61,4
6. Sınıf	86	38,6	38,6	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Tablo 2’de görüldüğü gibi, çalışma grubu öğrencileri 137’si (%61,4) 5. Sınıf ve 86’sı (%38,6) 6. Sınıf olmak üzere toplam 223 öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 3: Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kız	110	49,3	49,3	49,3
Erkek	113	50,7	50,7	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Tablo 3’te görüldüğü gibi, çalışma grubu öğrencileri 110’u (%49,3) kız ve 113’ü (%50,7) erkek olmak üzere toplam 223 öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 4: Okul Kavramına İlişkin Metaforların Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Olumlu	179	80,3	80,3	80,3
Olumsuz	44	19,7	19,7	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Somut	171	76,7	76,7	76,7
Soyut	52	23,3	23,3	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Canlı	7	3,1	3,1	3,1
Cansız	216	96,9	96,9	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Tablo 4'te görüldüğü gibi, öğrencilerin okul kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar incelendiğinde;

- 179'u (%80,3) olumlu, 44'ü (%19,7) olumsuz,
- 171'i (%76,7) somut, 52'si (%23,3) soyut,
- 7'si (%3,1) canlı, 216'sı (%96,9) cansız metaforlar ürettikleri görülmektedir.

Tablo 5: Okul Kavramına İlişkin Kategorilerin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Eğitici-Öğretici	59	26,5	26,5	26,5
Güzel-Sıcak	23	10,3	10,3	36,8
Rahatsız Edici	27	12,1	12,1	48,9
Baskıcı	9	4,0	4,0	52,9
Kavramsal	7	3,1	3,1	56,1
Ev Ortamı	98	43,9	43,9	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğrencilerin okul kavramına ilişkin ürettikleri metaforların kategorileri incelendiğinde; 59'u (%26,5) Eğitici-Öğretici, 23'ü (%10,3) Rahat-Sıcak, 27'si (%12,1) Rahatsız Edici, 9'u (%4) Baskıcı, 7'si (%3,1) Kavramsal ve 98'i (%43,9) Ev Ortamı şeklinde kategorilere ayırdıkları görülmektedir.

Tablo 6: Öğretmen Kavramına İlişkin Metaforların Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Olumlu	199	89,2	89,2	89,2
Olumsuz	24	10,8	10,8	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Somut	204	91,5	91,5	91,5
Soyut	19	8,5	8,5	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Canlı	194	87,0	87,0	87,0
Cansız	29	13,0	13,0	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Tablo 6'da görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretmen kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar incelendiğinde;

- 199'u (%89,2) olumlu, 24'ü (%10,8) olumsuz,
- 204'ü (%91,5) somut, 19'u (%8,5) soyut,
- 194'ü (%87) canlı, 29'u (%13) cansız metaforlar ürettikleri görülmektedir.

Tablo 7: Öğretmen Kavramına İlişkin Kategorilerin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Aileden biri	127	57,0	57,0	57,0
Eğitici-Öğretici Kişi	32	14,3	14,3	71,3
Korkulan Kişi	9	4,0	4,0	75,3
Sevilen Kişi	34	15,2	15,2	90,6
Sevilmeyen Kişi	11	4,9	4,9	95,5
Çeşit Çeşit	10	4,5	4,5	100,0
Toplam	223	100,0	100,0	

Tablo 7'de görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretmen kavramına ilişkin ürettikleri metaforların kategorileri incelendiğinde; 127'si (%57) Aileden Biri, 32'si (%14,3) Eğitici-Öğretici Kişi, 9'u (%4) Korkulan Kişi, 34'ü (%15,2) Sevilen Kişi, 11'i (%4,9) Sevilmeyen Kişi ve 10'u (%4,5) Çeşit Çeşit şeklinde kategorilere ayrıldıkları görülmektedir.

Kategorilere Göre Üretilen Metaforlar

Bu bölümde öğrencilerin okul ve öğretmen kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar kategorilerine göre sunulmuştur.

Okul Kavramına İlişkin Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

- Eğitici-Öğretici Ortam (59 toplam, 26 farklı metafor)
- Güzel, Sıcak Bir Ortam (23 toplam, 12 farklı metafor)
- Rahatsız Edici Bir Ortam (27 toplam, 15 farklı metafor)
- Baskıcı Bir Ortam (9 toplam, 6 farklı metafor)
- Kavramsal (7 toplam, 4 farklı metafor)
- Ev Ortamı (98 toplam, 1 metafor)

Öğretmen Kavramına İlişkin Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

- Aileden Biri (127 Adet, 9 Farklı Metafor)
- Eğitici-Öğretici Kişi (32 Adet, 25 Farklı Metafor)
- Korku Salan Kişi (9 Adet, 3 Farklı Metafor)
- Sevilen Kişi (34 Adet, 16 Farklı Metafor)
- Sevilmeyen Kişi (11 Adet, 8 Farklı Metafor)
- Çeşit Çeşit (10 Adet, 9 Farklı Metafor)

Üretilen Metaforlara İlişkin Örnekler

Bu bölümde öğrencilerin okul ve öğretmen kavramına ilişkin ürettikleri metaforlardan kategorilerine göre örnekler sunulmuştur.

Okul Kavramına İlişkin Örnekler

- Okul kitaba benzer çünkü içinde bilgiler vardır.
- Okul yuvaya benzer çünkü kendimizi güvende hissederiz.
- Okul çöplüğe benzer çünkü gelen geçen çöpünü yere atar.
- Okul dayakhaneye benzer çünkü salı ve çarşamba hep dayak yiyoruz.
- Okul üçgene benzer çünkü iç açıları vardır.
- Okul eve benzer çünkü ev gibi odaları vardır.

Öğretmen Kavramına İlişkin Örnekler

- Öğretmen anne-baba gibidir çünkü her zaman yanımızda olurlar ve bize güven verirler.
- Öğretmen kütüphane gibidir çünkü sessiz ve bilgilidir.
- Öğretmen Azrail gibidir çünkü hata yaparsak affetmezler.
- Öğretmen arkadaş gibidir çünkü onunla da oyun oynarız.
- Öğretmen cadı gibidir çünkü hırçın ve sinirlidir.
- Öğretmen parmak gibidir parmak olmayınca el nasıl eksik kalırsa öğretmen olmayınca da okul eksik kalır.

Kategorilerin Cinsiyet ve Sınıf Değişkenine Göre Analizi

Okul kavramı ve öğretmen kavramına ilişkin üretilen metaforların kategorilerinin, cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için yapılan kay-kare testi sonuçlarına göre; öğrencilerin cinsiyete ve sınıf değişkenine göre ürettikleri metaforların kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular arasında yalnızca okul ile ilgili “Baskıcı Ortam” kategorisi altında istatistiksel olarak erkeklerin lehinde anlamlı bir farka rastlanmıştır. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre anlamlı derecede okul kavramını baskıcı bir ortam olarak nitelemektedirler.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışmadan elde edilen veriler analiz edildiğinde elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara varılabilir. 5. ve 6. sınıf öğrencileri okul kavramına ilişkin çoğunluğu olumlu, somut ve cansız metaforlar üretmişlerdir. Öğretmen kavramına ilişkin ise olumlu, somut ve canlı metaforlar üretmişlerdir. Öğrencilerin okul ve öğretmen ile ilgili genel olarak algılarının “olumlu” olduğunu söyleyebiliriz. Ancak olumsuz algıya sahip öğrenciler ve bu öğrencilerin verdiği yanıtları ve nedenleri de göz ardı edilmemesi gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul cansız, öğretmen canlı bir varlık olduğu için bu yaş düzeyindeki öğrenciler genel olarak okulu cansız, öğretmeni ise canlı varlıklarla ilişkilendirerek betimlemişlerdir.

Okul kavramı ile ilgili sırasıyla ev ortamı, eğitici-öğretici ortam ve rahatsız edici ortam şeklinde kategorisel algıları bulunmaktadır. Öğrencilerin genel olarak öğretmenlerine karşı olumlu bir tutum içerisinde olmalarının yansıması olarak okulu da ev ortamları ve eğitim-öğretim ile ilişkilendirmeleri doğal bir sonuç olarak karşılanabilir. Ancak okul kavramı ile ilgili rahatsız edici bir ortam veya baskıcı bir ortam algısına sahip olan öğrencileri de göz ardı etmemek gerekir. Bu öğrencilerin tespit edildikten sonra neden bu algıya sahip olduklarına dair derinlemesine farklı çalışmaların yapılması veya bu öğrencilerin rehberlik birimlerinden yardım almaları ve bu algılarını değiştirecek düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

Öğretmen kavramıyla ilgili sırasıyla aileden biri, sevilen kişi, eğitici-öğretici kişi şeklinde kategorisel algıları bulunmaktadır.

Öğrenciler okul kavramı ile ilgili en yoğun olarak sırasıyla; ev, eğitim yuvası, yuva ve çöplük metaforlarını üretmişlerdir. Okul kavramının çöp veya çöplük ile ilişkilendirilmesi olağan olmayan bir durumdur. Bu nedenle genel olarak eğitim sistemimizde yer alan tüm kurumların hem temizlik konusunda gereken önlemleri alması ve hem de öğrencileri bu konuda eğitmeleri önerilmektedir. Öğretmen kavramı ile ilgili en yoğun olarak sırasıyla anne-baba ve anne metaforlarını üretmişlerdir.

Okul ve öğretmen kavram algılarına karşı ürettikleri kategoriler incelendiğinde sınıf değişkenine ve cinsiyet değişkenine göre bir kategori dışında aralarında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir. Sadece erkek öğrenciler kız öğrencilere göre anlamlı derecede okul kavramını baskıcı bir ortam olarak nitelemektedirler. Bu noktadan

hareket ederek 5. ve 6. Sınıf öğrencilerinin 5. veya 6. Sınıf oluşlarına ve kız veya erkek oluşlarına göre okul ve öğretmen kavramına ilişkin algılarında bir farklılık olmadığını söyleyebiliriz. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre okulu “baskıcı” bir ortam olarak nitelendirmeleri ise gerek akranları olan ilişkiler, gerekse öğretmenleri ile olan ilişkiler göz önüne alınarak incelenmesi gereken bir durumdur.

Ogurlu, Öpengin ve Hızlı'nın (2015) üstün zekalı öğrencilerle ilgili yaptığı çalışma incelendiğinde okul kavramı ile ilgili olarak; kız öğrencilerin “Gelişim, dönüşümün olduğu sosyal bir ortam” ve “Paradoksal ortam” kategorilerinde erkek öğrencilerden daha fazla metafor ürettikleri; erkek öğrencilerin ise “Baskıcı, şekillendirici bir ortam” “Bilgilendirici öğretici bir ortam” ve “Huzur veren, koruyucu bir ortam” kategorilerinde kızlardan daha fazla metafor ürettikleri ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Öğretmen kavramı ile ilgili olarak ise herhangi bir fark bulunmamaktadır. Bu çalışmada erkek öğrencilerin okul kavramını baskıcı-şekillendirici bir ortam olarak görmeleri ve öğretmen kavramı ile ilgili bir farka rastlanmaması çalışmamızı destekleyen bir bulgudur.

Özdemir (2012) ve Özdemir ve Kalaycı (2013) tarafından yapılan ve öğrencilerin “okul” kavramı ile ürettikleri metaforları inceleyen çalışmada “baskı yeri, koruma-geliştirme yeri ve yuva” şeklinde 3 kategori ileri sürülmüştür. Baskıcı bir ortam kategorisi bu çalışmada da yer almaktadır ve bu bulgu ile örtüşmektedir. Okul kavramı ile ilgili yapılan başka bir çalışmada ise Çuhadar ve Sarı (2007) öğrencilerin okul ile ilgili olarak “geleceğimiz, bilgi yuvası, aydınlığa açılan kapı, sınav merkezli, öğrencilere güvenilmeyen bir yer, yasaklardan ibaret bir yer ve adaletin olmadığı bir yer” şeklinde metaforlar üretmişlerdir. Başka bir çalışmada öğrencilerin okulu “fabrika, cezaevi, bahçe, aile, takım, organizma, arı kovanı, hayvanat bahçesi” olarak betimledikleri bulgulanmıştır (Inbar,1996’dan aktaran Ogurlu ve diğ., 2015). Balcı ise (1999) öğrencilerin okulu “bakım, bilgi aktarımı, gençlerin yetiştirilmeleri” yer olarak gördüklerini ifade etmiştir. Saban’ın (2008) yaptığı çalışmaya katılan ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin büyük bir kısmı okulu bir “sevgi ve dayanışma” ortamı içerisinde “bilgi kazanılan” ve aynı zamanda da “hoş ve güzel” vakit geçirilen bir yer olarak nitelendirmektedir. Öğrencilerin okul ve öğretmenlerle ilgili olumlu metaforların yanında olumsuz metaforlara da sahip olduğu görülmektedir.

Cerit’in (2008) yaptığı ‘Öğretmen Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri’ isimli çalışmada öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri arasında cinsiyete göre farklılık bulunmamıştır. Bu veri yine çalışmanın öğretmen kavramı ile ilgili boyutunda yer alan cinsiyet değişkeni ile ilgili bulguyla örtüşmektedir. Güven ve Güven’in (2009) yaptıkları ‘İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Metafor Oluşturma Becerilerine İlişkin Nicel Bir İnceleme’ isimli çalışmada öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersini sevme durumu ile cinsiyet değişkeni özelliği arasında anlamlı fark olmadığı saptanmıştır. Bu bulgu da öğretmen ve okul kavramından bağımsız olsa da yine eğitim-öğretimin bir ögesi olarak bir ders bazında cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Saban’ın (2009) eğitimin bir parçası olarak öğretmen adayları birlikte yaptığı çalışmada program türü, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri, öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri önemli derecede etkilediği ifade edilmektedir. Alan öğretmeni adaylarına kıyasla, daha çok oranda sınıf öğretmeni adayı öğrencileri “boş bir zihin”, “bilgi yansıtıcısı”, “ham madde”, ve “değerli bir varlık” olarak nitelendirmektedir. Benzer şekilde, giriş düzeyindeki öğretmen adayları öğrencileri “itaatkâr bir varlık” olarak algıarken, daha çok oranda mezun aşamasındaki öğretmen adayı öğrencileri “gelişen bir varlık” olarak görmektedir. Yine, kız öğretmen adayları öğrencileri “gelişen bir varlık” ve “değerli bir varlık” olarak algıarken, daha çok oranda erkek öğretmen adayı öğrencileri “boş bir zihin” ve “özürlü bir varlık” olarak kavramsallaştırmaktadır.

Öğretmen kavramı ile ilgili olarak Cerit (2008) öğrencilerin öğretmen kavramını “bilgi kaynağı ve dağıtıcısı, ebeveyn, arkadaş, rehber ve çevresini aydınlatan kişi” şeklinde algıladıkları belirtilmektedir. Yapılan bu çalışmalarda üretilen bazı metafor ve kategorilerin bu çalışmada elde edilen bulgular ile genel olarak örtüştüğü görülmektedir ve öğrencilerin okul ve öğretmen ile ilgili sahip oldukları olumsuz algılara dair önleyici eğitim ortamlarının oluşturulması önerilmektedir.

Öğretmen ve okul kavramına dair olumsuz algıya sahip olan öğrencilerin rehberlik birimlerinden yardım almaları önerilmektedir. Ayrıca bu öğrencilerin okudukları okulun olanakları, okul binasının eski-yeni oluşu, okulun bulunduğu çevredeki sosyo-kültürel etkenler değişken olarak ele alınarak öğrencilerin algıları ele

alınabilir. Farklı bir açıdan ise ilgili araştırmalardaki öğretmenlerinin hangi kurumlardan mezun oldukları, öğretmenlik mesleğini kaç yıldır yaptıkları, öğretmen ve öğrencinin cinsiyeti gibi farklı değişkenlere göre konunun incelenebileceği önerilmektedir.

Not: Bu çalışma 13- 15 Mayıs 2016 tarihlerinde Antalya’da düzenlenen 7th International Congress on New Trends in Education – ICONTE’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Balcı, A. (1999). *Metaphorical images of school: school perceptions of students, teachers and parents from four selected schools in Ankara*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Bildik, T. ve Özbaran, B. (2006). Bağlanmanın nörobiyolojisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 13, 137-144.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri (Onüçüncü baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.

Çuhadar, A ve, Sarı, M. (2007). Göç Yollarında Eğitim: İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okula İlişkin Algılarının Göç Bağlamında Değerlendirilmesi. III. *Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi* , Adana, Türkiye, 18-20 Haziran, 184-200.

Durmuşçelebi, M. ve Bilgili, A. (2014). Yeni (12 yıllık) eğitim sistemi, karşılaşılan sorunlar ve dünyadaki uygulamalardan bazılarının incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (2), 603-621.

Gander, M.J. & Gardiner, H.W. (1995). Çocuk ve ergen gelişimi. (Yay. Haz.: Bekir Onur), Ankara: İmge Kitapevi.

Güven, B. ve Güven, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde metafor oluşturma becerilerine ilişkin nicel bir inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 503-512.

Hanoğlu, L. (2015) Metafor ve Beyin. *Sağlık Düşüncesi Ve Tıp Kültürü Dergisi*, 37, 96-99.

Kararımak, Ö. ve Güloğlu, B. (2012). Metafor: Danışan ve psikolojik danışman arasındaki köprü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 122-135.

Kösterelioğlu, İ. ve Bayar, A. (2014). Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin güncel bir değerlendirme. *International Journal of Social Science*. Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2279> Number: 25-I p. 177-187.

Lakoff, G. (1992). The contemporary theory of metaphor. (Erişim Tarihi: 22.04.2016). <http://comphacker.org/comp/engl338/files/2014/02/A9R913D.pdf>

McLuhan, M. (2001). *Gutenberg galaksisi tipografik insanın oluşumu*. İstanbul: YKY.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Ogurlu, Ü., Öpengin, E. ve Hızlı, E. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin okul ve öğretmene ilişkin metafor algıları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 46, 67-83.

Ömeroğlu, E. ve Ulutaş, İ. (2007). *Çocuk ve ergen gelişimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Özdemir, M. (2012). Lise öğrencilerinin metaforik okul algılarının çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 96-109.

Özdemir, M. ve Kalaycı, H. (2013). Okul bağlılığı ve metaforik okul algısı üzerine bir inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(4), 2125-2137.

Özdemir, O., Özdemir, P., Kadak M,T. ve Nasıroğlu, S. (2012). *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar - Current Approaches in Psychiatry*. 4(4), 566-589.

Öztürk, Ç. (2007) Sosyal bilgiler, sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının 'coğrafya' kavramına yönelik metafor durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 8(2), 55-69.

Piştif, S ve Şanlı, E. (2013). Bilişsel davranışçı terapide metafor kullanımı. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2, 182-189.

Postman,N. (1995). *Kaybolan çocukluk*. Ankara: İmge Kitapevi.

Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.

Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetim*, 14(55), 459-496.

Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.

Şişman, M. (2007). *Eğitim bilime giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Tüzün, O. ve Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19 (1), 24-39.